[*] למאמרים נוספים והקלטות של מניטו בעברית – חפשו 'מכון מניטו' בגוגל וביוטיוב

מכון **מניטו**

כי מציון- פרשת בהעלותך

דבר תורה לפרשת שבוע שכתב הרב יהודא לאון אשכנזי (מניטו)

תרגום ועריכה מצרפתית: **אליעזר שרקי**

צוות עריכה לשונית והגהה לפרשות: אלישבע שרקי, בלה בל אנג', ואיתי קולין

* ה"ע – הערת העורכים

(גיליון זה מוקדש לע"נ אמי מורתי בתיה שרקי בת ר' מרדכי ז"ל, שנפטרה ביום שבת, פרשת במדבר, כ"ט באייר)

דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת (במדבר ח, ב)

רש"י: אל מול פני המנורה - "אל מול נר האמצעי שאינו בקנים אלא בגוף של מנורה".

פני המנורה

ששה קנים היו במנורה, שלושה קנים מכל צד של הנר האמצעי ("גוף של מנורה"). ופתילות ששת הנרות היו פונות אל הנר האמצעי. לפי זה היינו מצפים שהפסוק יאמר: 'אל מול פני המנורה יאירו **ששת** הנרות'. אם כן, נשאלת השאלה: מדוע כתוב "יאירו **שִׁבְעַת** הַנֵּרוֹת"?

ובכלל, מה משמעותם של שבעת קני המנורה? לָמָּה רומז כאן המספר שבע?

טעמים שונים ניתנו לדבר, אך ההסבר המהותי ביותר מתייחס לסדר הזמנים של מעשה בראשית הכתוב בתורה: ששה ימים, והיום השביעי - שבת. ששת הימים הם ימי בריאתו של **העולם**. ברגע הבריאה ("בראשית") מופיע החומר היסודי של העולם, ובמשך ששה ימים הבורא "יוצר יצירה" - נותן צורה לחומר.[1] בסוף היום הששי, מופיע האדם בעולם, וביום השביעי - אשר לגביו עדיין לא נכתב 'ויהי ערב, ויהי בוקר, יום שביעי' – מתחילה ההיסטוריה האנושית.[2]

ביום שביעי זה, יחסו של הבורא לעולמו הוא בבחינת **שבת**, שביתה ממלאכה, ואז העולם הנברא מקבל את צורתו של עולם **הטבע**, עולם שכאילו קיים מעצמו, וכפוף לדטרמיניזם עיוור ואנונימי. עולם כזה, שכביכול התרוקן מנוכחות ה', היה הופך לעולם מקולל אלמלא בֵּרֵךְ אותו ה' עוד לפני שקידש אותו על ידי השבת: "**וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי** (ורק אחר כך) **וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ**" (בראשית ב, ג). כלומר ה' הכריז עליו כקדוש - "אסור" - עבורו:[3] כאילו "אסר" על עצמו להתערב בעולם שהפך להיות **הטבע** (אלא אם כן קיימת סכנה של פיקוח נפש לבריאה, כידוע מהלכות שבת).

"שבת הבורא" מבטיחה את חופש האדם, שלא היה יכול להתממש בעולם שאינו כפוף לחוקי הטבע. לכן היום השביעי הוא הזמן שבו מתרחשת ההיסטוריה האנושית.

מן התורה אנו למדים שקיימים שני סוגי חכמות: החוכמות המכונות **חיצוניות**[4] הנקראות היום **מדעים**, וחוכמת התורה. המדעים עוסקים בתופעות הטבע של העולם שנוצר בששת ימי המעשה (והפך להיות **הטבע** ביום השביעי), בעוד התורה עוסקת בהתנהגות האידיאלית של האדם בעל הבחירה החופשית בתוך עולם הטבע. ולכן הגמרא מציינת שהתורה ניתנה ביום שבת, ו' בסיון של השנה הראשונה ליציאת מצרים.[5]

היום השמיני לעומת זאת, ידוע כמתייחס לימות המשיח. על פי המדרש, התלמוד והזוהר, אליהו הנביא, המבשר את בואו של משיח בן דוד בסוף האלף השישי, צפוי להתגלות ב"מוצאי שבת".[6] לכן מזכירים אותו בהבדלה, וכן בכל המצוות הקשורות ליום השמיני, כמו ברית המילה, המשלימה את האדם ומעלה אותו מעל מדרגת הטבע.[7]

הפסוק המציין כי "אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת" מלמד אותנו שיעור חשוב באחדות ה': על שבעת הנרות להאיר יחד. ה' שברא את העולם בששה ימים הוא גם מי שנתן לנו את התורה. המדעים של העולם הנברא והתורה צריכים להאיר אלה את אלה ואז יתגלה מלוא אורם. כמה רחוקים אנחנו מתפיסה דואליסטית של האמת, בה הדת והחיים בעולם הנברא נתפסים כסותרים זה את זה. תפיסה זו, שחלחלה בדורנו לתוך הרבה חוגים דתיים וחרדים, בתפוצות ובארץ, מקורה בהשפעה רוחנית של דתות פגאניות עקב המגע המתמשך איתן לאורך הגלות. השיבה לארץ ישראל מבטיחה גמילה אמיתית ממנטליות זרה זו, טיהור הבא מעצם המפגש המחודש בין עם ישראל לנופו הטבעי, ארץ העברים, ארץ הקֹדֶשׁ הטבעית.

---

[1] עיין רמב"ן, פירוש על התורה (בראשית א, א): "אין אצלנו בלשון הקודש בהוצאת היש מאין אלא לשון ברא ... [הקב"ה] הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד ... מוכן לקבל הצורה ולצאת מן הכח אל הפועל והוא **החומר הראשון** ... ואחר [זה] לא ברא דבר, אבל יצר ועשה כי ממנו המציא הכל ... "

[2] בסוף כל יום משמש ימי בראשית כתוב: "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד", יום שני, שלישי וכו' עד יום הששי. מילים אלה מציינות את סיומו של אותו יום ומבשרות את היום הבא. ביום השביעי לא נאמר 'ויהי ערב ויהי בוקר יום שביעי', מה שמצביע על כך שהיום השביעי לא הסתיים. אנחנו עדיין נמצאים בו, וזה הזמן של ההיסטוריה האנושית.

עיין בפרקי דרבי אליעזר, פרק י"ח: "ויהי ערב, ויהי בוקר, יום אחד', וכך כל ימי המעשה. ברא יום שביעי, לא נאמר בו מלאכה, ולא נאמר בו 'ויהי ערב, ויהי בוקר', **שהוא שמור לדורות**".

[3] קשור למושג "הקדש", מה שהוצא "מחוץ לתחום".

[4] "חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרוֹנָּה" (משלי א, כ).

[5] "בשבת ניתנה תורה לישראל" (מסכת שבת פו, ב). התורה ניתנה לאדם ביום השביעי כהדרכה אידיאלית בעולמו.(ה.ע.)

[6] עיין מסכת עירובין (מג, ב). וכן בספר "המנהיג" (סימן עא), וגם ב-אבודרהם, סדר מוצאי שבת.

[7] כידוע, מצוות המילה דוחה שבת.